

Бажання жити – понад усе

Уже більше п'ятнадцяти років справжньою подругою Чернігівської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка є Дарина Хмарна. Своє життя вона не уявляє без літературної творчості та бібліотеки. Багато читає та пише власні твори. Доля для неї підготувала багато нелегких викликів і випробувань. Та ця тендітна, але сильна жінка, не підкорюється негараздам, намагається «жити на повну», а її життя заслуговує бути прикладом мужності, стійкості, порядності та гідності для інших.

Дарина Хмарна народилася 2 квітня 1950 р. у Чернігові. Закінчивши Седнівську середню школу (Чернігівська обл.), вступила до Львівського державного університету ім. І. Франка на факультет іноземних мов.

Після закінчення вишу два роки працювала в селі Варовичі Поліського району Київської області, а згодом переїхала до м. Прип'ять, де за три кілометри від нього було зведено тепер уже всесвітньовідому і горезвісну Чорнобильську атомну електростанцію.

Одинадцять років працювала вчителькою французької мови в Прип'ятьській школі № 1 до евакуації населення 27 квітня 1986 р. Її сім'я спочатку виїхала до Чернігова, а потім – до селища Седнів, до хати батьків. Після евакуації Дарина Хмарна працювала вчителькою в Ірпені та Києві.

1997 року, після смерті батька, переїхала до

Чернігова, де знайшла собі ще одну велику родину – обласну громадську організацію «Союз Чорнобиль України». З того часу Дарина Хмарна активно зайнялася громадською діяльністю. Вона працювала перекладачем організації, брала участь у численних акціях протесту в Києві за права людей, які втратили здоров'я і життя під час ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Пані Дарина завіднича зборів, конференцій, мітингів, що проводяться обласною організацією «Союз Чорнобиль України», незважаючи на важке захворювання, пов'язане з Чорнобильською катастрофою, є гідним прикладом нездоланності духу і сили волі.

Життя Дарини Хмарної, як і в багатьох евакуйованих з м. Прип'ять та 30-кілометрової зони аварії Чорнобильської АЕС, розділилося на «до» і «після» аварії, що принесла їй багато горя та болю. Але мужність і велика сила духу пані Дарини долає прояви і виклики страшної хвороби, і вона вирішує присвятити своє життя творчості. Пише спогади про Чорнобиль і Прип'ять, описує життєві історії друзів і знайомих. Пані Дарина говорить: «Я пишу тому, що Це із мене проситься, і Це, я сподіваюся, колись знадобиться».

Зараз Дарина Хмарна відома як письменник-публіцист, що пише твори на тему Чорнобиля. Її твори нікого не залишають байдужими, вражають своєю глибиною та просякнуті людським болем і стражданнями, викликають щирі емоції та демонструють величину катастрофи, що довелося пережити українському народу. Звідси і хобі письменниці – допомога стражденним. Пані Дарина відома особистістю у Чернігові. Вона нагороджена Почесною грамотою Чернігівської міської ради, почесною грамотою Всеукраїнської громадської організації «Союз Чорнобиль України», вищою відзнакою Чернігівської обласної організації «Союз Чорнобиль України» – орденом «За заслуги».

У повсякденному житті Дарина Хмарна відвідує Чернігівську обласну літературну студію «Гарт». Має чимало публікацій у журналах «Тайны XX столетия», «Ренессанс», газеті «Бульвар Гордона» та місцевих газетах. Є одним з авторів унікальної книги про чорнобильську атомну катастрофу «По той бік Чорнобиля» (Австралія, Сідней, 1993 рік. У збірнику жінки

світу розповідають про свої враження щодо аварії на ЧАЕС 1986 року в Україні). Неодноразово ставала героїнею документальних фільмів, що демонструвалися на місцевому телебаченні. Наразі працює над книгою про Чорнобиль.

Незважаючи на життєві труднощі, Дарина Хмарна говорить про себе як про щасливу людину. Батьки навчили її любити книжки і це за-

хоплення сприяло тому, що вона досконало вивчила французьку мову, стала вчителькою, досвідченим перекладачем, екскурсоводом і на- завжди пов'язала своє життя з літературною творчістю та бібліотекою.

Олена Попович,

Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка

«Ти звідси поїдеш, жити в цьому місті ти не будеш...», – так циганка Тетяна, чорнобильська віщунка, попереджувала кожного, хто зважувався дізнатися в неї про своє майбутнє

Евакуація

У ніч на 27 квітня, вже перед сходом сонця, я побачила сон. Бабка величезних розмірів тріпотіла величезними крилами за моїм вікном, над моїм п'ятиповерховим будинком і це тріпотіння видавало голосний нестерпний звук. Той звук тяжко полонив слух і краєв серце. Нелюдська туга охопила душу вві сні. І я прокинулася після 7-ої. Нестерпний звук не щез. Він чувся з вулиці. Я підійшла до свого вікна і підняла важкі штори. Напроти мого будинку, над дахом школи № 2, важкий звук видавав низько завислий вертоліт.

У двері різко подзвонили.

– Збирайтеся, нас сьогодні евакуюють з міста... – На порозі стояв староста під'їзду.

Хутко вдягнувшись, я вибігла з будинку. Вулиці міста ще були порожні і я дуже швидко йшла зі свого 2-го мікрорайону до 5-го, до оселі мого брата.

Брат збирався на роботу, він працював на другому реакторі старшим інженером управління блоком, а на четвертому реакторі продовжували гасити пожежу.

Моєму братові Михайлу виповнився 31 рік, він мав двох маленьких синів.

Коли ми обоє вийшли, вулиці міста вже прокинулись, метушилися люди, на вулицях торгували якісними київськими продуктами харчування.

Ми з Михайлом зупинилися на тій зупинці, з якої зазвичай робітники ЧАЕС від'їздили на роботу спеціальними автобусами. Посірілий від горя брат раптом сказав: «Я – заручник смерті...».

Під'їхав автобус і повіз Михайла до аварійної станції. А я пішла до пошти відправити телеграму батькам в рідне село. Треба було заспокоїти їх, бо боялася, що країною вже пішли чутки. Біля віконечка на телеграфі стояла черга. Два чоловіка в чорних шкіряних куртках, вірогідно, представники КДБ, перевіряли кожен пакет теле-

грам, щоби не було витоку інформації. Телеграми були типовими, ніхто не наважувався лякати своїх рідних, про аварію замовчували.

«Тато, мамо, у нас все добре, скоро приїдемо, вітаємо з травневими святами» – це текст моєї телеграми. Я покинула будівлю пошти.

Яскраве сонячне світло залило вранішнє місто. Пахло яблуневим цвітом, на клумбах у центрі вже висадили троянди. На вулицях Прип'яті юрмилися люди, молоді мами з колясками і з дітками «за руку» ставали в чергу за продуктами.

А за 3 км від міста горів атомний реактор. Людські тіла поглинали радіоактивне опромінення, що перевищувало всі мислимі й немислимі дози, але ніхто не лякав людей білою смертю... А в цей час літаки з енергетиками, хворими на гостру променеву хворобу, вже відлетіли до Москви... Люди не мали жодного уявлення про невидиму загрозу. Байдужість радянської влади до людського життя не мала меж!

Над аварійним реактором кружляли вертольоти, скидаючи пісок. А діти, які збиралися із мамами в евакуацію, гуляли вулицями, стояли на центральній площі. Яке ж опромінення дістали маленькі українці в ці хвилини?

Я бігала по місту, збираючи своїх друзів, запрошувала їх до моїх батьків в Чернігівську область. Мені чогось не хотілося їхати в ліс з палатками, куди нас збирались евакуйовувати. Підходячи до свого будинку, вражено остовпіла. Місто заповнили автобуси, міліціонери, військові. Я не злякалася, лише розгубилася, застигла шоківана побаченим. До квартири мене завів міліціонер. У його присутності я гарячково кидала в сумку дорогі мені речі, документи. Мені дозволили не їхати з усіма. В автобуси культурно, не кваплячись і без паніки, заходили люди. Вони їхали на «три дні» і навіки...

Забравши дітей моєї подруги (це була молода

сім'я з 4-річною дівчинкою), я разом з ними, десь о 13-ій годині, прямувала до станції Янів. Ми не йшли, ми чогось бігли, у руках було повно речей, валізи, сумки. Катруся вчепилася маленькими рученятами за мою спідницю і ледь встигала за дорослими. Мене шокував чийсь погляд. Не відриваючи чорних очей від мене і Каті, з жахом дивився один з водіїв автобусів, які тільки в'їжджали до міста.

Ліс поблизу, пісок, і ми біля колій. На станції Янів уже було повно людей. Поїзд мав прибути о 17-ій. Я думала, що пересидіти у батьків «3 дні» краще, ніж у палатках.

Матерям з дітьми запропонували залу в приміщенні маленького «вокзалу». Усі інші «біженці» дихали «свіжим» повітрям за 2 км від епіцентру української Хіросіми.

До мене приєдналися ще дві сім'ї з дітьми. Одній з моїх подруг просто не було куди їхати в Україні. «На щастя» ще й дощ закапав. Ми спокійно мокли надворі.

У вагони людей «пакували» робітники станції і міліція, жінок із дітьми, Слава Богу, – першими. Нас було чотири жінки і четверо дітей: три хлопчики і дівчинка. А чоловіків – троє, брат мій прийшов з нічної зміни прямо з під того горезвісного, тепер відомого на весь світ, місця. Валізи у вікно пхали наші чоловіки. Щільний натовп розкидав нас і наших дітей по вагону... Вікна і двері наглухо зачинили. Від браку кисню голосно плакали немовлята. Дизель-потяг рушив. Посадити вдалося лише дітей і матерів з грудними дітками. Усі дорослі їхали стоячи майже 3 години.

Поїзд наблизився до атомної станції і чомусь зупинився. Навіщо? Нині ніхто не знає. Але зруйнований задимлений привид четвертого реактора назавжди врізався в нашу пам'ять. Те видіння супроводжує мене все життя. Ні вікон, ні дверей не відчиняли.

«Дощик у Прип'яті крап-крап-крап, а ми з Прип'яті – драп, драп, драп...», – заспівали у вагоні під гітару молоденькі хлопці і дівчата.

Я заціпеніла і рухалась з потягом безконечним шляхом з того свого життя, до якого вже не було вороття ніколи. Дорога здавалася вічною, час ніби зупинився...

У Чернігові сутеніло... На автобусній станції прибульців трамбували в автобуси, у звичайний приміський транспорт, де їхали й інші пасажери, але нам дозволили їхати без квитків... Автобуси були дуже переповнені, біженці з дітьми їхали стоячи. Маленька Катя заснула у матері на руках.

Спасіння прийшло у вечірньому повітрі селища Седнів. Нас вітали кам'яна Воскресенська церква, навпроти двору – Козацька, дерев'яна... Сини мого брата просто летіли вулицею в бабусин дім. Грюкнула хвіртка отчого дому, на поріг вийшла моя мама.

– Іване, – радісно кликала вона мого батька. – Ти подивись-но скільки гостей прибуло на свята! Ми збилися докупи.

– Мамо, нас евакуювали...

Батьки вражено дивилися на нас...

Змучені важкою страшною дорогою, приголомшені трагедією, ми пішли готувати спільну вечерю. У двір сходилися односельці. Країною вже котилися чутки.

Тато виставив на вечерю горілку і вино. Ми трохи випили, а ночувати розійшлися по двох хатах, тож радіоактивний пил з одежі і валіз «засвітив» дві седневські оселі.

Ніхто з нас тоді ще не уявляв розмірів трагедії, ніхто навіть не передбачав страшних наслідків. Цвіла теплюща весна, ми були молоді і раділи сонцю і життю.

Очікувалися травневі свята і свято Великодня.

Святкували 4 дні – «по-радянськи». На телебаченні транслювалася брехлива інформація про аварію. А в московській клініці вже вмирили перші жертви опромінення, ліквідатори цієї катастрофи. Над величезною країною зависла тривога...

Ми схаменулися на п'ятий день і поїхали до Чернігова «під дозиметри». Коли нас перевіряли, прилади дзвеніли і зашкалювали... Потім ми цілий день прали свій одяг і постільну білизну у річці Снов. Діти скрізь були з нами.

Мій брат перший покинув наш гурт, роз'їхалися мої друзі. А з «порохової діжки», атомної станції вже після своєї вахти брат прислав телеграму: «Викидайте прип'ятські речі!».

Я знала, що школи, себто людей і дітей з освіти, розмістили в Поліському районі, але я разом із дітьми, Іваном і Костиком, залишилася жити з батьками. Трохи пізніше трирічного Костю вивезли до Росії.

Тривога вразила цілий світ, змусила здригнутися людство всієї планети Земля. На ліквідацію наслідків Чорнобильської катастрофи їхали люди з усього Радянського Союзу.

Почалися наші поневіряння по світу, пов'язані зі статусом евакуйованих. Уже після Полісся, Одеси, Києва, Пущі-Водиці й Ірпеня я писала свої спомини про ті страшні події і пережите нами для австралійців, які приїхали до Києва ще

1986 року, восени. Дві поважні австралійські пані вирішили створити книгу з правдивих розповідей очевидців катастрофи.

З глибин моєї пам'яті виплила моя юнацька любов до творів Ернеста Хемінгуея, коли моя свідомість уже щось увібрала в себе з тієї загальноукраїнської трагедії.

«Нема Людини, яка б не була, як Острів, сама по собі, кожна людина є частиною Материка, частина Суші. І якщо Хвилею знесе в Море Берегову Скелю, меншою стане Європа і також, якщо змиє Край Коси, чи зруйнує Двірець твій, чи Друга твого оселю, смерть кожної Людини поменшує і мене, бо я єдине з усім Людством, а тому не питай ніколи: «По кому лунає Дзвін», він лунає по Тобі... (Джон Дон. 1572-1681 рр.).

Ці слова з роману Ернеста Хемінгуея «По кому подзвін» переслідували мою пам'ять дні і ночі, і місяці, коли ми жили одним подихом, одним днем, коли події, що розгорталися навколо нас, руйнували наш світ і вели нас до чогось нового і незвичайного, коли все залежало від волі Бога, якого ми згубили.

Моє оповідання, яке потрапило до австралійської книги «Жінки світу про Чорнобиль», австралійці назвали «Дорога втраченого Життя».

Пізніше мій брат Михайло скаже: «Ми втратили не місто, ми втратили життя».

Після мене деякі режисери «чорнобильських» кінофільмів теж вписали до своїх творів слова вічного Хемінгуея.

Дарина Хмарна, м. Чернігів

